

ЈЕДИНСТВЕН ОБРАЗС

Систем војног школства у будућности треба да постане део образовног и научног простора Републике Србије. У њему ће се образовати и усавршавати кадар у областима војних, безбедносних и осталих наука које су значајне за одбрану земље, Војску, али и друге институције државе и друштва. Потребно је усагласити школовање наших студената и старешина са захтевима болоњског процеса, али и са стандардима који се у образовању, обуци и усавршавању примењују у Партнерству за мир и НАТОу.

Пре 157 година, тачније 18. марта 1850, кнез Александар Карађорђевић одобрио је да се у Кнежевини Србији формира војна образовна установа – Артилериска школа. Рад је започела 6. септембра, а њена прва генерација имала је 23 питомца. Била је смештена у згради београдске *То поливнице*. У народу је од почетка названа – *Војна академија*. Убрзо је школа премештена у новоизграђену зграду на углу Немањине и Милоша Великог. Данас тај датум, када је званично утемељено војно образовање у Србији, обележавамо као Дан војног школства. То је повод да са пуковником проф. др Драгутином Јовановићем, начелником Управе за школство Министарства одбране, поразговорамо о перспективи и могућностима нашег војнообразовног система.

Шта, заправо, очекује наш војношколски систем у будућности?

– Систем војног образовања најпре треба да постане интегрални део образовног и научног простора Републике Србије. У њему ће се образовати и усавршавати кадар у области војних, безбедносних и осталих наука које су значајне за одбрану земље, Војску, али и друге институције државе и друштва.

Зато смо, у сарадњи са Министарством просвете и спорта, покренули иницијативу да се *Закон о високом образовању Републике Србије* допуни посебним чланом који се односи на војне високошколске установе. Тај предлог је, уз сагласност Националног савета за високо образовање, послат на скупштинско разматрање и, очекујемо да га надлежни ускоро усвоје.

Наш војношколски систем у будућности мора бити ефикасан и рационалан, али и усклађен са стандардима и принципима по коме се образује професионални војни кадар земаља које су чланице Партнерства за мир и НАТОа. У мери у којој то дозвољавају специфичности војног организовања, у образовни процес треба да уградимо и захтеве *Болоњске декларације*.

Да бисмо достигли такву визију потребно је да реализујемо бројне реформске задатке – од интегрисања система војног образовања у јединствени образовни и научни простор Републике Србије, смањења војног школства сходно пројектованим потребама система одбране, затим, да кадар оспособљавамо сагласно дефинисаним мисијама и задацима Војске и организујемо школовање припадника страних оружаних снага, првенствено из региона, па све до пријема жена у војне школе. Уз то, треба да осмислимо едукацију и припреме

ОСНОВНИ ОКВИР

будућих политичких и војних руководилаца за послове безбедности и одбране.

Најмлађе генерације студената Војне академије после завршетка школовања добиће уз војну и диплому појединих факултета у грађанству. Шта то значи?

– Закон о високом образовању Републике Србије предвиђа могућност да више високошколских установа, које имају дозволу за рад по одговарајућим студијским програмима, могу реализовати образовни процес и према моделу студијских програма за стицање заједничке дипломе.

Војна академија је у школској 2006/2007. години, на смеровима пешадије, ОМЈ, авијације, АРЈ ПВО, те ваздухопловно-техничке и техничке службе Копнене војске, започела такав програм са Факултетом организационих наука, Факултетом безбедности, Машинским факултетом, Електротехничким факултетом и Саобраћајним факултетом.

На тај начин, Академија се практично већ укључила у систем високог образовања Републике Србије. То ће јој знатно олакшати започету акредитацију установе и студијских програма.

Да ли ће такав модел – две дипломе допринети да из система одбране одлази стручан кадар?

– Ако се размишља да ће друга диплома допринети одласку кадра из Војске Србије, односно бити један од разлога зашто неко напушта професионалну војну службу, ваља нагласити да су и до сада старешине без друге дипломе напуштале систем одбране. Зна се да је већина на нова радна места одлазило због лоших материјалних прилика у Војсци. Без дугорочног решавања статусних питања припадника Министарства одбране и српске војске, тешко ће систем одбране задржати стручан и образован кадар, без обзира на то да ли он има само војну или и диплому цивилних факултета.

Цивилна диплома је значајна у ситуацијама када запослене старешине система одбране, данас због реформе Војске, а у будућности и нужне селекције током професионалне каријере, буду проглашене за вишак кадра. Јасно је да ће са дипломом факултета из грађанства моћи пронаћи ново запослење.

Хоће ли се у војним школама образовати и жене?

– Војна академија је планирала да наредне године на школовање за неколико родова и служби Војске прими 25 жена. За сада нам је познато да је интересовање жена за војни позив веће него мушкараца у неколико протеклих година. Наставни планови и програми по којима ће се жене школовати на Академији биће исти као и за мушкараце.

А цивили из грађанства?

– На основу искустава савремених армија света, најпре чланица НАТО и Партнерства за мир, схватили смо да је у војним школама потребно усавршавати и будуће највише војне и државне званичнике за област руковођења системом одбране земље. Војна академија има могућности да организује такве студије и студијске програме за чланове појединих одбора Народне скупштине, заинтересоване припаднике министарства Владе Републике Србије или иностране кандидате. На таквом нивоу стручног усавршавања предавали би домаћи и страни стручњаци, високи војни, државни и политички руководиоци.

Може ли се, у том смислу, очекивати и значајније отварање Војне академије према земљама региона, односно школовање странаца у њој?

– У претходном времену Војна академија је била прилично изолована и затворена институција. Реформом система одбране, а тиме и војног образовања, потребно је обезбедити да се Академија интегрише и у образовни простор Републике Србије и наметне земљама из окружења као регионални образовни центар. Томе ће допринети и њено укључивање у Конзорцијум одбрамбених академија и института безбедности Партнерства за мир.

У току је усклађивање наставних планова и програма Војне академије са стандардима земаља евроатлантских безбедносних интеграција. Бројни изасланици одбране у Србији исказали су интересовање да се припадници њихових војски школују код нас.

Војна академија има традицију у школовању официра страних оружаних снага, мада се последњих десетак година, сем старешина ОС Републике Српске, они нису школовали. За стручно усавршавање у нашим војним школама, поред Црне Горе, Босне и Херцеговине, Хрватске, заинтересоване су Италија, Турска, Аустрија и Украјина.

Планира се, такође, размена наших предавача и студената са иностраним војнообразовним установама, те заједничко ангажовање у научноистраживачким пројектима.

Управа за школство припрема Каталог школовања и усавршавања у Министарству одбране како би се потенцијални инострани партнери информисали о условима и врстама школовања или усавршавања на Војној и Војномедицинској академији.

Имате ли податке о броју наших старешина који се стручно оспособљавају у иностранству?

– На различитим нивоима и облицима школовања и усавршавања, те бројним конгресима или семинарима, током прошле године учествовало је око 400 припадника Министарства одбране и Војске Србије. У страним војним академијама, на командно-штабном, генералштабном усавршавању и специјализацији било је 31 лице, у осам земаља света. Тренутно се у војним академијама Италије и Грчке школује седам наших студената. Из Војне гимназије ће се упутити један ученик у америчку војну академију. Наше старешине налазе се на бројним стручним курсевима у Великој Британији, Француској, Грчкој, Италији, Немачкој, Кини, Естонији и Норвешкој.

Каква је перспектива Војне гимназије у систему средњег образовања Републике Србије?

– Промене у систему војног образовања подразумевају и реформу Војне гимназије. То значи да се и она мора укључити у систем средњег образовања Републике Србије.

Смањена потреба за војним кадром условила је да образовни процес и школовање у Гимназији нису довољно рационални, односно финансијски исплативи. Било је потребно пронаћи другачији модел како би Војна гимназија наставила са радом, али и даље била призната и верификована као средњошколска установа у земљи. Зато су надлежни из Министарства одбране сачинили план по коме се предвиђа да Војна гимназија, под одговарајућим условима, понуди вишак техничких и наставних капацитета Министарству просвете и спорта Републике Србије, а да за потребе Војне академије школује два до три одељења ученика. У том смислу, предвиђено је да образовна компонента школовања војних гимназијалаца буде у надлежности Министарства просвете и спорта, а васпитна Министарства одбране. Такав концепт може доволити више захтева – Војна гимназија остаје поуздан извор квалитетног кадра за попуну Војне академије и део је система средњег образовања друштва, а рационално користи расположиве материјалне и стручне потенцијале.

Колико је издавачка делатност Министарства одбране и Војске, за коју је надлежна Управа за школство, подршка систему војног образовања?

– Издавачка делатност Министарства одбране и Војске Србије обезбеђује припадницима система одбране, током школовања, обуке, усавршавања и професионалне каријере, потребну војну литературу, научне и стручне часописе, те наставне

мултимедијалне производе о одржавању и употреби наоружања и војне опреме, али и упутства за рад старешина на функционалним дужностима. Она је комплементарна са школством, обуком и научном делатношћу у систему одбране. Задатак јој је да обезбеди потребан ниво оспособљености кадра у Војсци и друштву за успешно извршавање наменских задатака. Систем је организован тако да, без посредника, рационално и ефикасно обавља управне и извршне функције.

У току прошле године, на пример, издавачка делатност одвијала се у складу са *Планом израде војне литературе, наставних филмова и мултимедијалних производа у Министарству и Војсци и Планом приоритета израде војне литературе* у периоду од 2005. до 2009. године. Динамика је била знатно боља у односу на претходну годину, али није на потребном нивоу, првенствено због непостојања ваљане законске регулативе, основних системских и доктринарних докумената.

Прошле године штампано је 28 наслова војностручне литературе – правила, упутстава, приручника и документа за евиденцију оспособљености свих састава Војске. Такође су објављена 32 наслова различитих студија, монографија, уџбеника, те збирки задатака, скрипти и лекција. Поред тога, јавности смо презентовали и шест публикација из области војне науке. Наши научни и стручни часописи писали су о теоријским проблемима и искуствима страних оружаних снага у области ратне вештине, логистике, оружане борбе и одбране земље.

Управа за школство и њена специјализована издавачка установа – Војноиздавачки завод, у оквиру Дирекције за издавачку, библиотечко-информациону и филмску делатност, прате резултате научноистраживачког рада и достигнућа јавног и културног живота који су значајни за систем одбране и његове припаднике.

Сопственим кадровским и технолошким ресурсима Војнофилмски центар *Застава филм* је у току прошле године снимао све активности у систему одбране ради информисања јавности и произвео три наставна, четири документарна и један информативни филм.

У Министарству одбране и Војсци Србије тренутно се користи око 6.500 наслова војне литературе, укупног тиража од око 3.800.000 примерака, који се налазе у мрежи војних библиотека и јединица. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимимо Звонко ПЕРГЕ

ВОЈНА АКАДЕМИЈА АКАДЕ

Тек када школа буде акредитована за основне, мастер и докторске студије у области војних наука, побољша своје техничке и смештајне капацитете, те обезбеди наставне планове и програме интероперабилне са земљама евроатлантских безбедносних интеграција, Академија може постати регионални центар за образовање војног кадра

Реформа система одбране наше земље, али и опредељење да се укључи у евроатлантске безбедносне интеграције условили су бројне организационе и садржајне промене у школовању војног професионалног кадра. Томе су допринеле и новине у области високог образовања Републике Србије, односно усвајање *Болоњске декларације*. Сходно томе, Војна академија као једина и највиша образовна институција Министарства одбране и Војске Србије, у којој се оспособљавају, обучавају и усавршавају старешине у области одбране, у протеклих неколико година настојала је да одговори захтевима и образовног система земље и јединственог европског војнообразовног простора.

Академија је, у том смислу, већ променила своју унутрашњу организацију, започела акредитацију установе и студијских програма, а намерава да приступи и Конзорцијуму војних академија и института безбедности Партнерства за мир. Поводом 18. марта – дана војног школства, пуковнике ванредног професора др Владимира Грујића, продекана за наставу и доц. др Младена Вуруну, продекана за последипломске студије и научноистраживачки рад, питали смо о новим пројектима Војне академије и о дилемама са којима се свакодневно суочава.

Наставни план и програм за специјалност поморство на Војној академији усвојен је на Наставно-научном већу Саобраћајног

МСКИ РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР

факултета, а очекује се да га верификује и Сенат Универзитета у Београду. Он је осмишљен попут програма факултета у окружењу и омогућава школовање заинтересованих студената из грађанства, за потребе речних, морских и морско-речних бродова цивилних компанија.

– У Србији је изражена потреба за школовањем бродара, али тренутно за то не постоје услови ни на једном београдском факултету. Војна академија може у сарадњи са Саобраћајним факултетом успешно реализовати школовање бродара и бродомашинаца. Представници Речне капетаније у Београду, Речне полиције, Министарства за капиталне инвестиције Републике Србије и организација које се баве водним саобраћајем заинтересовани су за школовање бродара на Академији – истиче пуковник др Грујић.

Сви поморци од кадета до заповедника брода обавезни су да поседују лиценце за рад на бродовима. Република Србија је насљедила 36 лиценци за поморце из различитих области – противпожарна заштита, прва помоћ, жиловост брода, затим, за трећег, другог, првог официра и заповедника брода одговарајуће тонаже, од Међународне поморске организације (ИМО). Прописи налажу да обуку помораца могу реализовати поморске школе и центри за обуку, а овлашћења за то издаје Министарство за капиталне инвестиције.

Пуковник ванредни професор др Владимир Грујић, продекан за наставу

– Катедра морнарице на Војној академији, захваљујући техничким, материјалним и кадровским могућностима, али и дугогодишњем искуству у школовању старешина поморске и бродомашинске специјалности, може успешно изводити обуку за добијање овлашћења о способности и посебној оспособљености помораца. За то има и потребну наставну литературу на српском и енглеском језику. Уз то, потенцијалним кандидатима може понудити и смештајне капацитете – објашњава продекан за наставу пуковник др Владимир Грујић.

Како Војна академија испуњава прописане услове за едукацију у тој области, сходно важећим правилницима и међународним конвенцијама, Министарство за капиталне инвестиције овластило је Сектор за људске ресурсе Министарства одбране, у чијем је саставу Академија, да може изводити обуку за стицање овлашћења о оспособљености и посебној оспособљености помораца – *Овлашћење STCW 78/95 (по програму Б1 и Б2), Овлашћења о оспособљености за водитеља јахте, Оспособљености за пружање прве медицинске помоћи, Оспособљеност за вођење медицинске бриге на броду, Овлашћења о мерама сигурности на ро/ро путничком броду, Овлашћења о мерама сигурности на путничком броду осим ро/ро и Овлашћења о оспособљености за управљање гашењем пожара.*

Према речима пуковника др Грујића, пројектом ECDL, чији се Центар недавно налази на Војној академији, проверава се ниво оспособљености запослених у систему одбране за рад на рачунарима. У првој фази реализована је факултативна обука и тестира-

ње 183 кандидата, а до сада је издато 140 сертификата за рад са захтеваним информатичким технологијама и информационим системима.

– Да би Војна академија постала регионални образовни центар треба да испуни три услова – да буде акредитована за основне, мастер и докторске студије у области војних наука, да понуди одговарајуће техничке услове и смештајне капацитете за будуће студенте, али обезбеди и интероперабилне наставне планове и програме школовања са земљама које партиципирају у Партнерству за мир и Натоу. Академију нико неће прогласити таквим центром, већ се она мора окружењу наметнути својим квалитетом – каже пуковник доц. др Младен Вуруна, продекан за последипломске студије и научноистраживачки рад.

До пре неколико година Војна академија се није суочавала са проблемом академских и наставничких звања предавача. Њени наставници били су ангажовани на бројним факултетима у грађанству и у научним институцијама земље. Тешкоће су настале због акредитација образовних установа, односно својеврсне тржишне утакмице и, неадекватних законских оквира који нису пратили промену државне структуре, па је Академија остала изван јединственог академског простора Републике Србије. Слично се догодило и са војним наукама. Како тврди пуковник др Вуруна, квалитет наставника није споран.

Пуковник доц. др Младен Вуруна, продекан за последипломске студије и научноистраживачки рад

Неопходно је зато, што пре, усвојити одговарајућу правну регулативу, која би отклонила сваку сумњу у успешност предавача. И однос наставничког и ненаставничког кадра Војне академије такође ће се прецизно дефинисати акредитацијом.

– Треба да водимо рачуна да је Академија установа типа колеџа, у којој су смештени студенти, те је административни апарат и логистика знатно обимнија у односу на остале факултете. Инострана искуства говоре да су многе војне школе логистику решиле уговорима са цивилним институцијама. Академија, за сада, због недостатка финансијских средстава то не може организовати на такав начин – појашњава продекан пуковник доц. др Младен Вуруна.

Једна високошколска установа не може се замислити без грба, имена и дана када обележава своје постојање. Војна академија за сада нема такве симболе, али су њихова идејна решења позната, а усвајање у току.

– У будућности планирамо да осмислимо и сајт Академије. Ипак, имиџ наше највише војне школе најбоље репрезентују њени студенти, али и старешине на својим радним местима, током учешћа у међународним мировним мисијама и иностраним усавршавањима. Само у сусрету богате традиције и савремених образовних захтева Војна академија ће бити препознатљив бренд и у земљи и у свету – истиче пуковник др Вуруна. ■

В. ПОЧУЧ

Снимимо 3. ПЕРГЕ